

Loopbaan Oriëntatie Begeleiding
Stimuleringsproject LOB in het mbo

Versterking van LOB in de doorlopende leerlijn vmbo-mbo

Draaiboeken voor drie activiteiten op het snijvlak vmbo-mbo

Nieuwsgierig hoe u samenwerking tussen vmbo en mbo op het gebied van LOB in de praktijk brengt? ROC Nijmegen, Helicon MBO Nijmegen, ROC Tilburg en het Kandinsky College in Nijmegen delen graag met u hoe zij vmbo-leerlingen op een creatieve manier ondersteunen in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen. Dit document bevat drie draaiboeken met LOB-activiteiten op het snijvlak vmbo-mbo.

Draaiboek 1

Mbo-lessen op het vmbo

Draaiboek 2

Als vmbo-leerling lessen volgen in het mbo

Draaiboek 3

Speeddating met mbo'ers

LOB: mbo-lessen op het vmbo

Draaiboek 1

'Continuïteit en synergie door samenwerking'

Achtergrond

ROC Nijmegen en het Kandinsky College, een scholengemeenschap voor vmbo tot en met tweetalig gymnasium in Nijmegen, organiseren samen LOB-activiteiten voor de vmbo-leerlingen van het Kandinsky College. Zo volgen de leerlingen in leerjaar 3 en 4 alvast mbo-onderwijs in verschillende richtingen. Docenten van het ROC gaan naar het Kandinsky College om daar les te geven. De bedoeling is dat leerlingen zich een beeld vormen van vervolgopleidingen in het mbo, zodat ze betere keuzes kunnen maken. En dat helpt weer bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en onnodig switchgedrag op het ROC. Er is nog een ander voordeel: er ontstaat bij docenten meer inzicht en begrip voor de verschillen tussen vmbo en mbo. En dat helpt om de leerlingen nog beter te begeleiden.

Figuur 1. Mbo in het vmbo: de effecten

De leerlingen:

- krijgen een beter beeld van hun mogelijke vervolgopleiding;
- zijn actief bezig met de keuze voor hun vervolgopleiding;
- verzamelen input voor hun portfolio en het loopbaangesprek met de mentor;
- maken kennis met docenten en de werkwijze van het mbo.

Het vmbo en het mbo:

- kunnen de warme overdracht verbeteren door gezamenlijke afspraken over de inhoud van het portfolio;
- verminderen de kans op voortijdig schoolverlaten als gevolg van verkeerde opleidingskeuzes;
- leren elkaar beter kennen dankzij de samenwerking tussen docenten.

De opzet

De vmbo-leerlingen uit leerjaar 3 en 4 volgen gedurende 30 weken 2 uur per week mbo-modulen of workshops op hun eigen school. Hiervoor is wekelijks een vast dagdeel gereserveerd. Docenten uit het mbo verzorgen de lessen. Elke drie weken kiest de leerling een nieuwe module. Deze cyclus wordt afgerond met een masterclass van zes weken. De leerlingen verwerken hun ervaringen in een portfolio, die ze bespreken ze met hun eigen studieloopbaanbegeleider.

Figuur 2. Voorbeeld-programma mbo-modulen in het vmbo
 Programma leerjaar 4 vmbo, woensdagochtend 8.30 uur – 10.30 uur

1	28 augustus, 4 en 11 september	Kappen 1	Verkoper 1	Helpende Zorg Welzijn 1	Kok 1	LB 6 – Sociale verbanden
2	18, 25 september en 2 oktober	Kappen 1	Administratie 1	Kok 1	Helpende Zorg Welzijn 1	LB 4 - Werknemerschap
3	23 en 30 oktober, 6 november	Kok1	Administratie 2	Helpende Zorg Welzijn 1	Verkoper 1	LB 5 – De kritische consument
4	13, 20, 27 november	Kappen 2	Verkoper 2	Helpende Zorg Welzijn 1	Kok 1	LB 6 – Sociale verbanden
5	11, 18 december en 8 januari	Kappen 2	Administratie 2	Helpende Zorg Welzijn 1	Kok 2	LB 4 - Werknemerschap
6	15, 22 en 29 januari	Administratie 2	Verkoper 2	Kok 2	Helpende Zorg Welzijn 2	LB 5 – De kritische consument
7	12, 19, 26 februari, 12, 19 en 26 maart	Masterclass	Masterclass	Masterclass	Masterclass	Masterclass

Programma leerjaar 3 vmbo, woensdagmorgen 08.30 – 10.30 uur

8	7, 14 en 21 mei	Helpende Zorg Welzijn	Medewerker Detailhandel	Kok	Administratief medewerker	Kappen
9	28 mei, 4 en 11 juni	Kok	Medewerker Detailhandel	Administratief medewerker	Kappen	Helpende Zorg Welzijn
10	18, 25 juni, 2 juli	Medewerker Detailhandel	Kok	Kappen	Administratief medewerker	Helpende Zorg Welzijn

De kosten

Het inzetten van mbo-docenten in het vmbo is soms een struikelblok in de samenwerking tussen vmbo en mbo. Daarom is het belangrijk om hier goede afspraken over te maken. Het onderstaande overzicht geeft een beeld van de kosten van de samenwerking in dit praktijkvoorbeeld:

Kostenpost	Bedrag per keer	Uren	Kosten per schooljaar*
Coördinatie vmbo 1 uur per week		30	$30 * 83,00 = 2490,00$
Coördinatie vmbo 1 uur per week		30	$30 * 83,00 = 2490,00$
Materiaalkosten	Afhankelijk van de module		
Kosten mbo-docenten (5 docenten per week voor 0,091 fte tegen een GPL van € 68.000,-)		775	€ 30946,00 per jaar
Kosten faciliteiten			Worden niet in rekening gebracht
Totaal per jaar			€ 35926,45

Toelichting:

- Het kostenoverzicht is gebaseerd op een programma van 30 weken
- Er is in dit model gerekend met de gemiddelde personeelslast
- De lessen van de mbo-docenten worden betaald uit de VO-formatie. Daarnaast is er een reiskostenvergoeding.

De aanpak

Er komt veel kijken bij het gezamenlijk organiseren en uitvoeren van mbo-modulen in het vmbo. Van het maken van bestuurlijke afspraken tot het verwerken van evaluaties: het hoort er allemaal bij. We hebben voor u op een rij gezet waar u zoal aan kunt denken:

Vooraf

- Bestuurlijke afspraken over de samenwerking vastleggen
- Organiseren van een kennismaking met de vmbo-school voor de betrokken mbo-docenten
- Ontwikkelen van het programma, evaluatie-aanpak en onderwijsmaterialen
- Vastleggen van een vaste dag en vast tijdstip voor de uitvoering van het programma
- Communicatie over het project en het programma naar leerlingen, ouders, docenten en eventueel bedrijven
- Inventariseren welke modulen de leerlingen willen volgen en op basis daarvan een groepsindeling opstellen

Tijdens

- Uitvoering van het programma
- Overleg over organisatorische en andere zaken
- Communicatie over relevante zaken naar leerlingen, ouders, docenten en eventueel bedrijven
- Het voeren van LOB-gesprekken de vmbo-leerlingen, met een terugkoppeling naar het mbo

Erna

- Evaluatie van de inhoud en organisatie van het programma
- Eventueel bijstellen van het programma

LOB: als vmbo-leerling lessen volgen in het mbo

Draaiboek 2

'Continuïteit en synergie door samenwerking'

Achtergrond

Helicon Opleidingen in Nijmegen biedt op verschillende locaties 'groene' vmbo- en mbo-opleidingen aan. Een succesvolle doorstroom van vmbo naar mbo staat hoog op de prioriteitenlijst. Daarom geeft Helicon leerlingen van het vmbo de kans om praktijklessen op het mbo te volgen. Zo kunnen ze zich een goed beeld vormen van vervolgopleidingen in het mbo. En het mes snijdt aan twee kanten: ook mbo-studenten van opleidingen op niveau 4 profiteren van de samenwerking. Zij verzorgen namelijk de lessen. Onder supervisie van een docent werken ze zo aan de kerntaak 'Leidinggeven en aansturen van medewerkers' uit de kwalificatiedossiers op niveau 4. Deze ervaring kunnen ze verzilveren in de opleiding. Het is echter geen verplicht onderdeel van het onderwijsprogramma: een student kiest er zelf voor. Er kunnen zich maximaal 8 mbo-studenten aanmelden.

Figuur 1. Vmbo-leerlingen volgen lessen bij mbo-studenten: de effecten

De vmbo-leerlingen:

- krijgen een beter beeld van mogelijke vervolgopleidingen;
- verzamelen input voor hun portfolio en het loopbaangesprek met de mentor;
- maken kennis met de werkwijze en sfeer in het mbo.

De mbo-studenten

- oefenen in het aansturen en leidinggeven aan medewerkers;
- verdiepen hun eigen kennis omdat ze deze moeten overbrengen aan anderen;
- krijgen de kans om ambassadeur van hun opleiding te zijn.

Het vmbo en het mbo:

- verminderen de kans op voortijdig schoolverlaten als gevolg van verkeerde opleidingskeuzes;
- leren elkaar beter kennen dankzij de samenwerking tussen de beide scholen.

De opzet

De vmbo-leerlingen worden 10 weken lang van school opgehaald om praktijklessen te volgen op het mbo. Het gaat om bestaande praktijklessen uit mbo-opleidingen die aansluiten bij de profielen die de leerlingen in het vmbo volgen.

Een leerling kiest twee thema's. Bij ieder thema volgt hij twee praktijklessen. In 10 weken worden 5 thema's behandeld in lessen van een uur en drie kwartier. De vmbo-docenten bespreken van te voren met hun leerlingen welke onderwerpen aan bod zouden moeten komen. Die informatie vormt het uitgangspunt voor het bepalen van de thema's.

Afhankelijk van het aantal leerlingen wordt de cyclus van 10 praktijklessen een aantal malen herhaald. Vanwege de organiseerbaarheid kunnen er namelijk maximaal 8 leerlingen tegelijkertijd deelnemen.

Figuur 2. Voorbeeldprogramma lessencyclus voor 2 verschillende groepen

Groep 1

WEEK	DATUM	PROGRAMMA
1	20 augustus	Opstart
2	27 augustus	Opstart
3	3 september	Dier en gedrag - 1
4	10 september	Reptielen - 1
5	17 september	Instructie geven - 1
6	24 september	Paraveterinair - 1
7	1 oktober	Dier en gedrag - 2
	8 oktober	Toetsweek VMBO
8	15 oktober	
9	22 oktober	Reptielen - 2
10	29 oktober	Instructie geven - 2
	12 november	Paraveterinair - 2

Groep 2

WEEK	DATUM	PROGRAMMA
1	26 november	Opstart
2	3 december	Opstart
3	10 december	Dier en gedrag - 1
4	17 december	Reptielen - 1
5	7 januari	Instructie geven - 1
6	14 januari	Toetsweek op VMBO
	21 januari	Paraveterinair
7	28 januari	Dier en gedrag - 2
8	4 februari	Reptielen - 2
9	11 februari	Instructie geven - 2
10	25 februari	Paraveterinair

Na afronding van de lessen krijgen de leerlingen een beoordeling. Deze telt mee voor hun rapport. Daarnaast kunnen ze hun ervaringen meenemen in het portfolio.

Voor de lessen worden speciale praktijkkaarten gemaakt, die sterk lijken op de praktijkkaarten waarmee de leerlingen op het vmbo werken. Dit maakt het voor hen gemakkelijker om met de nieuwe leerstof om te gaan.

De kosten

Het organiseren van deze uitwisseling brengt natuurlijk kosten met zich mee. Maar omdat studenten de praktijklessen geven en zij daarmee aan hun competenties werken, zijn de kosten relatief laag. Het onderstaande overzicht geeft een indicatie. Er is uitgegaan van 3 periodes met 10 praktijklessen voor 3 verschillende groepen.

Kostenpost	Bedrag per keer	Uren	Kosten per schooljaar*
Coördinatie vmbo 1 uur per week		30	$30 * 83,00 = 2490,00$
Coördinatie vmbo 1 uur per week		30	$30 * 83,00 = 2490,00$
Materiaalkosten	50,00		€ 50,00
Kosten instructeur (2 x van de 10 bijeenkomsten)		18	$18 * 83,00 = 1494,00$
Kosten faciliteiten (2 x van de 10 bijeenkomsten)	150,00		€ 900,00
Totaal per jaar			€ 7424,00

Toelichting:

- Het kostenoverzicht is gebaseerd op drie programma's van 10 weken, in totaal 30 weken;
- De vervoerskosten voor de vmbo-leerlingen zijn niet meegenomen. Zij worden vervoerd met eigen vervoer van Helicon.

De aanpak

De vmbo-leerlingen van Helicon zitten niet op dezelfde locatie als de mbo'ers. En zelfs als dat wel het geval was, komen er logistieke en organisatorische zaken om de hoek kijken. We hebben voor u op een rij gezet waar u zoal aan kunt denken. Ten overvloede: alle acties en activiteiten vinden plaats in samenspraak tussen vmbo en mbo.

Vooraf

- Afspraken over de uitwisseling op managementniveau vastleggen
- Organiseren van een kennismaking tussen de betrokken medewerkers
- Ontwikkelen van benodigde materialen voor de vmbo-leerlingen, zoals het programma, praktijkkaarten, beoordelingsformulieren en evaluatie-aanpak
- Ontwikkelen van opdrachten voor de mbo-studenten die de lessen gaan verzorgen
- Vastleggen van een vaste dag en tijdstip voor de uitvoering van het programma
- Communicatie over het project en het programma naar leerlingen, ouders, studenten en docenten
- Inventariseren welke lessen de vmbo-leerlingen willen volgen en op basis daarvan een groepsindeling opstellen

Tijdens

- Uitvoering van het programma
- Overleg over organisatorische en andere zaken
- Communicatie over relevante zaken naar leerlingen, ouders, studenten en docenten
- Het voeren van LOB-gesprekken met de vmbo-leerlingen, met een terugkoppeling naar het mbo

Erna

- Evaluatie van de inhoud en organisatie van het programma
- Eventueel bijstellen van het programma

Speeddating met mbo'ers

Draaiboek 3

'Continuïteit en synergie door samenwerking'

Achtergrond

Altijd al willen weten hoe leuk het mbo is? Ga speeddaten! ROC Tilburg organiseert voor leerlingen van het vmbo en de havo een middag waarbij vmbo-leerlingen en havisten speeddaten met tweede- of derdejaars mbo-studenten van niveau 4. Het thema daarbij is voorlichting en informatie over mbo-opleidingen en beroepen. De vmbo'ers zitten in het tweede of derde jaar, de havoleerlingen zijn vierdejaars die naar het mbo willen. De bedoeling is dat de leerlingen zich een beeld vormen van de mogelijkheden op het mbo, zodat ze betere keuzes kunnen maken. Voor de mbo-studenten levert het ook wat op: zij werken aan de kerntaak 'Leidinggeven en het aansturen van mensen' uit het kwalificatiedossier.

Figuur 1. Oriëntatie op het mbo: de effecten

De vmbo-leerlingen:

- krijgen een beter beeld van mogelijke vervolgopleidingen;
- zijn actief bezig met de keuze voor hun vervolgopleiding;
- proeven aan de werkwijze en sfeer binnen het mbo.

De mbo-studenten

- krijgen een beter beeld van mogelijke vervolgopleidingen;
- zijn actief bezig met de keuze voor hun vervolgopleiding;
- proeven aan de werkwijze en sfeer binnen het mbo.

Het vmbo en het mbo:

- verminderen de kans op voortijdig schoolverlaten als gevolg van verkeerde opleidingskeuzes;
- leren elkaar beter kennen dankzij de samenwerking tussen docenten.

De opzet

De speeddatemiddag bestaat uit vijf gespreksrondes van tien minuten en vindt plaats op de school van de vmbo-leerlingen. Er zijn verschillende tafels, met daarachter 1 of 2 mbo-studenten uit een bepaalde opleidingsrichting. Er zijn docenten aanwezig om de middag in goede banen te leiden. De vmbo'ers en havisten kiezen vooraf bij welke 5 tafels ze aanschuiven. Zij bereiden in de klas onder begeleiding van de mentor het gesprek voor aan de hand van een vragenlijst.

Het gesprek aan een tafel start telkens met een korte introductie van maximaal drie minuten door de mbo'er. Daarin vertelt hij over zijn toekomstige beroep en de werkzaamheden die daar bij horen. Hij gebruikt daarbij ook beeldmateriaal, zoals foto's en folders. Na de introductie kunnen de deelnemers de vragen stellen die ze hebben voorbereid.

Na afloop van de vijf speeddate-rondes, krijgt de mbo-student een korte terugkoppeling van een aanwezige docent: wat ging er goed en wat ging minder goed? De vmbo- en havoleerlingen maken kort na de speeddating een reflectieopdracht onder begeleiding van hun decaan of mentor.

De middag wordt afgesloten met een uitgebreide evaluatie door zowel de aanwezige leerlingen en studenten als de docenten. Daarvoor kunnen zij verschillende evaluatieformulieren gebruiken.

Figuur 2. Draaiboek speeddating middag

In dit voorbeeld verzorgt de decaan van de vo-school de middag. De speeddates vinden ook plaats in deze school.

- 13.00 - 13.30 uur: Ontvangst mbo-studenten
- 13.30 - 15.00 uur: Carrouselgesprekjes
(5x, na 10 min wisselen de vmbo-leerlingen/havisten van tafel)
- 15.00 - 15.30 uur: Evaluatie en beoordeling.

Rol aanwezige docenten:

- Indien nodig: check of inventaris lokaal goed klaar staat (maximaal 6 stoelen per tafel, waarvan 2 voor de mbo-studenten)
- Ondersteunen opstart van de gesprekjes.
- Begeleiden van vmbo-leerlingen/havisten: zorgen dat gesprekjes kunnen plaatsvinden en de groepsgrootte bewaken. Mbo-studenten ondersteunen indien gesprekjes niet goed lopen.
- Beoordelen van de mbo-studenten met het beoordelingsformulier. De docent zorgt voor een kopie van het beoordelingsformulier en de evaluatieformulier van de mbo-studenten.
- Evaluatie en beoordeling met de mbo-studenten. Formulier invullen en indien mogelijk kort aangeven wat de algemene indruk was, zodat zij zicht hebben wat goed ging en wat nog aandacht vraagt. De studenten nemen zelf de ingevulde beoordeling mee.
- Na afloop invullen van evaluatieformulier door vmbo/havo leerlingen, de vmbo-begeleiders en de decanen. De decanen verzamelt de ingevulde formulieren en stuurt deze naar het coördinatiepunt Speeddating voor de verwerking van de evaluatie.

De kosten

De kosten van het organiseren van een speeddatemiddag zitten in de coördinatie-uren en het materiaal (naamstickers en kopieën). Het onderstaande overzicht geeft een beeld.

Kostenpost	Bedrag per keer	Uren	Kosten per schooljaar*
Coördinatie vmbo 30 uur		30	$30 * 83,00 = 2490,00$
Coördinatie mbo (voor alle vmbo scholen per regio) 30 uur		30	$30 * 83,00 = 2490,00$
Materiaalkosten	50,00		€ 50,00
Totaal per jaar			€ 5.030,00

De aanpak

Het organiseren van een speeddatemiddag vereist een goede planning en aanpak. We hebben voor u op een rij gezet waar u zoal aan kunt denken.

Vooraf

- Afspraken over de speeddatemiddag op managementniveau vastleggen
- Organiseren van een kennismaking tussen de betrokken medewerkers
- Vastleggen van een dag en tijdstip voor de uitvoering van het programma
- Communicatie over het project en het programma naar leerlingen, ouders, studenten en docenten
- Werven en instrueren mbo-studenten
- Digitaal systeem inrichten voor inventarisatie belangstelling vmbo- en havo-leerlingen.
- Roulatierooster voor de tafels opstellen
- Ontwikkelen van benodigde materialen voor de middag, zoals instructies, vragenlijsten en evaluatieformulieren

Tijdens

- Uitvoering van het programma voor de speeddate
- Beoordeling mbo-studenten
- Evaluatie van de speeddate met leerlingen, studenten en docenten

Erna

- Het maken van een reflectieopdracht met de vmbo- en havo-leerlingen
- Eventueel bijstellen van het programma naar aanleiding van de evaluatie

